MĂRTURII PRIVIND PRELUCRAREA METALELOR LA TRACO-GEȚII DIN SPAȚIUL PRUTO-NISTREAN

Sergiu SERBINOV

În secolele VI-III a. Chr., spaţiul Pruto-Nistrean a fost populat de către triburile traco-getice, mărturie servind numeroasele fortificaţii, aşezări deschise şi necropole. Economia comunităţilor este bazată în special pe agricultură şi creşterea vitelor. Deopotrivă cu acestea, traco-geţii au practicat şi diferite meşteşuguri, cum ar fi: olăritul, prelucrarea osului şi a pietrei etc. Printre meşteşugurile practicate de traco-geţii din spaţiul Pruto-Nistrean, un loc aparte revine prelucrării metalelor, mărturie servind gama diversă a pieselor din fier şi metale colorate.

Până în momentul de faţă nu există un studiu special în care ar fi reflectată această îndeletnicire a traco-geţilor din spaţiul Pruto-Nistrean. Informaţii generale cu privire la practicarea metalurgiei se întâlnesc în mai multe lucrări de sinteză apărute în ultimele decenii. Printre lucrările dedicate prelucrării metalelor de către geţi, amintim articolul lui Al. Levinschi, care este dedicat acestei îndeletniciri, însă într-un sit luat aparte – Saharna „*La Revechin*”.

Pentru sec. VI-III a. Chr., despre metalurgia locală a fierului ne vorbesc numeroasele produse descoperite în centrele traco-getice, iar cel mai mult denotă acest fapt – zgura de fier, descoperită la Hansca „*Limbari*”, Hansca „*Lutărie*”, Trebujeni „*Potârca*”, precum şi frântura dintr-o lupă de fier cu greutatea de 0,205 g, descoperită în cetatea Saharna „*La Revechin*”.

Despre existenţa acestui meşteşug mărturisesc şi uneltele specifice, cum ar fi: cleştele şi desfundătorul de foale din fier, atestate în fortificaţia Saharna „*La Revechin*", dălţile de la Saharna Mare şi Saharna „*La Revechin*". Aceste unelte sunt prelucrate din fier, având o duritate şi rezistenţă la temperaturi mai mari decât alte metale cunoscute la acea etapă.

Prelucrarea bronzului şi a altor metale colorate este documentată prin creuzetele descoperite la Saharna Mare, Saharna „*La Revechin*", Isacovo, Butuceni, Măşcăuţi etc., prin lingura pentru turnatul metalelor, atestată în fortificaţia Saharna Mare, precum şi prin tiparul pentru turnat ace, recuperat din cetatea Trebujeni „*Potârca*". Un alt element ce ne redă mai veridic prelucrarea bronzului este lingoul-bară de bronz, descoperit în cetatea Saharna „*La Revechin"* şi *picăturile de bronz* lipite una de alta cu o greutate de 9,3 g, ce au fost descoperite în interiorul unei construcţii de la Saharna „*La Revechin*".

Descoperirile prezentate, dovedesc în mod incontestabil, existenţa meşterilor fierari şi bronzieri în arealul traco-getic din spaţiul Pruto-Nistrean. Însă, rămâne problematic spaţiul în care au activat aceşti meşteri – atelierele meşteşugăreşti. Până în momentul de faţă, prezenţa unor astfel de ateliere este presupusă în situl de la Saharna „*La Revechin*". Astfel, Al. Levinschi face o descriere a complexelor descoperite şi concluzionează că la rolul de ateliere pot pretinde două construcţii, în care ar fi putut activa aceşti meşteri. Este vorba de *construcţia nr. 4*, în care a fost descoperit un creuzet rebut şi o frântură de lupă de fier, *construcţia nr. 9*, în a cărei umplutură au fost descoperite fragmente de creuzet, bara-lingou de bronz şi piesa de tip desfundător de foale din fier. Semnificativ în acest sens este faptul că, în perimetrul acestor încăperi, sunt amplasate patru cuptoare cu boltă, care au în plan forma cifrei „8", cu canal de acces lung.

Plecând de la cele expuse supra, se poate considera că comunităţile traco-getice din spaţiul Pruto-Nistrean au practicat atât metalurgia fierului, cât şi cea a metalelor colorate. Totodată, numărul mic al atelierelor, cunoscute în prezent, este cauzat de cercetările limitate, ce au fost efectuate în cadrul aşezărilor şi fortificaţiilor traco-getice din acest spaţiu.

Bibliografie:

Arnăut, T. *Vestigii ale sec. VII-III a. Chr. în spaţiul de la răsărit de Carpaţi*. Chişinău, 2003.

Haheu, V. *Sisteme de fortificaţii traco-getice la est de Carpaţi*. Chişinău, 2008.

Levinschi, Al. *Mărturii privind prelucrarea metalelor la geţi în sec. VI-IV î.e.n.* În: *Tyragetia*, 2003, nr. XII, p. 45-54.

Niculiţă, I., Matveev, S., Potângă, E. *Cetatea traco-getică Potârca*. În: *Cercetări arheologice în aria nord-tracă*. Bucureşti, 1999, p. 279-343.
Niculiţă, I., Teodor S., Zanoci, A. *Butuceni. Monografie arheologică*. Bucureşti, 2002.
Niculiţă, I., Zanoci, A., Arnăut, T. *Habitatul din mileniul I a. Chr. în regiunea Nistrului Mijlociu: Siturile din zona Saharna*. Chişinău, 2008.
Niculiţă, I., Zanoci, A., Băţ, M. *Evoluţia habitatului din microzona Saharna în epoca fierului*. Chişinău, 2016.
Zanoci, A. *Fortificaţiile geto-dacice din spaţiul extracarpatic în secolele VII-III a. Chr*. Bucureşti, 1998.
Никулицэ, И.Т. *Геты IV-III вв. до н.э. в Днестровско-Карпатских землях*. Кишинёв, 1977.
Никулицэ, И.Т. *Северные фракийцы VI-I вв. до н.э*. Кишинев, 1987.

Recomandat
Aurel ZANOCI, dr., conf. univ.